

semblant a aquelles sogues; el mot llatí primitivament designà una harpa, amb les cordes de la qual es compararen aquelles; era pres del gr. *σαμβύκη*, i aquest, del caldeu *sabbeká* 'objecte entreteixit i reticulat' (parent de l'ètimon àrabí de XAVEGA). □ 1ª doc 1499.

«Dues *samugues* de dur les garbes de blat» 1499 (*AlcM*). No en sé notícies posteriors fins al dicc. val de Lamarca: «*samugues jamugas*» i el *Vocab* del Maestrat de GaGirona que el dóna com a propi de la PnaCast. per allò que en el Maestrat es diu «*carrejadors*: escaleta de dos pals, ab dos travessers damunt lo bast, per a carregar garbes». Si no a l'Alt Maestrat, sé que s'usa a l'E. de Morella, a la Tinença, *le samúges*, que m'ensenyaren a Bel com un dispositiu de fusta de dues barres amb dos travessers, que es posa damunt l'herba carregada a l'esquena d'una bèstia, lligant-hi les cingles (en guardo un dibuixet, 1961) *AlcM* ho troba a Gandia, Pego i Alcoi, i *samuga* a Guardamar, mentre que a Sueca seria cada una d'aqueixes barres.

Secundàriament el mot ha passat a designar les sogues usades amb aquest o altres oficis: «corda de cànem molt llarga, que serveix per subjectar les garbes que es posen als costats de l'animal que les porta del tros a l'era» a Tort. (*DAG*) «corda per a lligar la càrrega dels animals» (*BDC* III, 109), «corda gruixudeta d'espert a on estenen la roba les llauradores que fan bugada» a Onda (*DAG*); 'corda auxiliar de la sirga' a la Rib. d'Ebre: «defugir els guals —els colls de riu— on el llagut pot embarrancar: --- per travessar un "coll" --- cal fer servir el cap de passa-ports—, *samuga* molt forta; la qual és lligada als bitons (puntals) de la *SAMA*, amb nus de guassa, un nus que mai no s'escorre», Bladé (*Bemssanet*, 113).

La *Rond. de Rond* val (*AlcM*), atribuïda a Galiana (mj. S. XVIII), parla d'unes *samugues* usades per assotar nus que molesten.

Amb el sentit primitiu el mot reapareix a Tremp i Pall., segons *AlcM*. Allà, en els parlars apitxats, la s es confon amb l'article, i es deglutina *les amúges*, transcriu Griera, a Tamarit de Ll., com a resposta a la seva pregunta «els àrguens» (*ZRPb* XLV, 222); i a Alins de Llitera vaig constatar alhora aglutinació de la s- allà on no n'hi havia d'haver: «*amúgas*: combinació diferent dels *sarguis* [*ARGUENS*] però anàloga» (1965, explicant *sarguis* com «argadillos»).

Més al Nord encara, hi sorgeix una -l- per contaminació de *salma* (SAUMA < SAGMA, cast. ENJALMA, veg. SOMADA). A l'alta vall de Boí (Taüll, 1982) usen alhora *salmes* i *salmugues*, aparells semblants; el segon, l'informant, que de primer no en parlava, explicà que és del temps vell; s'usen per portar llenya, que queda enclosa entre els braços de l'aparell.

Es diferencien dels *cartrons*, aparell proveït de coves, que serveix per portar fems; s'entengué que *salmes* eren 'arguenells' com les *árçes* araneses, i les *salmugues* com les *ardegues* araneses; «*salmes*: maderes que se ponen sobre los animales para transportar la hierba» Vall d'Àneu (Pol., p. 26). D'aquí amb la deglutinació, a Benasc: *les almúges*, diferent dels *picons*

i de les *árçes*, que també allí em recordaren les *ardegues* d'Aran (1965); més dades sobre les formes ribagorçanes *amugas* i *almugas* en Kruger (*BDC* XXIII, 74, 143 i 173).

A la Vall d'Aran es conserva *samúges*, f. pl., en els dos pobles de més avall, mentre que apareix alterat en *aumúges* des de Vilamòs fins al capdamunt (Gessa, Unya, Tredòs, *aumúges* Bagergue): en els meus anys 1924-27 vaig creure entendre que eren el mateix que els *arçús* 'coves sospesos a un costat i altre per a fems' però relacionant-ho amb les *ardéques*, que no sé si definia prou bé com «dos armazones cúbicos de madera etc, para transportar heno, leña etc, unidos por un travesaño que se apoya sobre su espalda» (*Voc Ar*, 7, 10, 108); de més tard recordo, i en tinc foto, un dispositiu amb dos rectangles, que s'uneixen per dalt d'unes *samugues* com les de la Tinença, i que es poden separar a un costat i altre quan descarregen.

El meu article JAMUGAS del DCEC/DECH (v, 488-500) és tan extens, crític i documentat sobre les formes castellanques, oc., fr., al. i de l'Antiguitat, que és impossible resumir-lo satisfactòriament; i val més remetre-hi; com sigui que, de tota manera, ja dono ací el resultat etimològic a l'encapçalament.

El cast. *jamugas* apareix primer en *Guzmán de Alfarache* de Mateo Alemán (1599) com a nom d'una «silla con respaldar y brazos para que las mujeres vayan a caballo», *samugas* «un género de angarillas» segons Covarrubias, *sambugas* o *jambúa* al N. de Burgos, *banugas* a Andal. (*AlcVenceslada*); i, a Biñéfar, «aparato especial de madera que se pone sobre la albarda para sujetar los haces de mies, leña etc. cuando se transportan a carga» (Coll Altabàs). En gascò *samúges* a Luixon «appareil pour transporter le foin à dos d'homme» (amb foto d'Elcock, *AORBB* VIII, 127), V. d'Aura *sau-mugues* «ensemble du bât» (amb la dita *adou bielb*, *sau-mugues naues*: 'ase vell, arguenells nous', *Arm. dera Mou*, 1924, 36); cf. Rohlf's, *Gca*, § 214, p. 52. Basc *zamuka*

Fr. ant *sambue* 'sella perquè muntin les senyores sobre cavalls o palafrens' (Ss. XII-XIII), 'funda o gualdrapa que la cobreix' (Ss. XIV-XV). B. ll. *SAMBŪCA* «selle à chevaucher» en les *Formulae Andecavenses* (Rin, fí VIII, *AThomas*, *Rom* xxxvi, 159); després un baiard o andes per transportar dames (Du C) > a-al. ant. *sambu(o)h* «basterna»: el qual, passant per *sampch* > *sampf*, i confontent-se, més tard, amb l'al. *sanft* 'suau', de nissaga germànica, ha parat en l'al. mod. *sänfte* 'baiard'.

Per a la resta es veurà el meu article. Acaba citant l'adaptació francesa medieval del Vegeci per J. de Priorat, relativa al ll. clàssic *SAMBUCA*: «*sambuque* est faitz a la manière / d'una harpe tote entiere, / car autant et tot ausiment / a-il de cordes voirement»; i comentant: dintre la seva ingenuïtat medieval va resultar més perspicaç que M-Lubke, 7560, que primer el creia germànic i després cèltic; però en cèltic no hi ha res de semblant, com li mostra T. Bolelli (*It Dial* XVII, 60), coincident amb les meves conclusions.

DERIV: *Samugada* 'cop de samuga' (Onda, «la serp